

Ειδικές Αναπτυξιακές Διαταραχές Λόγου και Ομιλίας

Οι Ειδικές Αναπτυξιακές Διαταραχές του λόγου και της ομιλίας αφορούν την καθυστέρηση της ανάπτυξης του λόγου και της ομιλίας του παιδιού σύμφωνα με την χρονολογική του ηλικία. Εμφανίζονται κατά την παιδική ηλικία και κατά την ανάπτυξη του παιδιού και εντάσσονται στην ευρύτερη κατηγορία των νευροαναπτυξιακών διαταραχών. Αφορούν το 7-10% του παιδικού πληθυσμού, ενώ παρουσιάζονται με μεγαλύτερη συχνότητα στα αγόρια έναντι των κοριτσιών (3-4:1).

Αναλυτικότερα οι ειδικές αναπτυξιακές διαταραχές χωρίζονται σε:

- **Ειδική διαταραχή της άρθρωσης.** Σε αυτές τις περιπτώσεις ο προφορικός λόγος των παιδιών παρουσιάζει αρθρωτικές ή/και φωνολογικές διαταραχές, με αποτέλεσμα να επηρεάζεται η κατανόηση της ομιλίας του παιδιού από τον εκάστοτε συνομιλητή.

Συγκεκριμένα οι αρθρωτικές διαταραχές αφορούν δυσκολίες κατά την παραγωγή κάποιων ήχων της γλώσσας (φωνημάτων), λόγω νευρομυϊκής αδυναμίας των οργάνων που συμμετέχουν στην παραγωγή της ομιλίας (αρθρωτές). Παραδείγματος χάριν ένα παιδί με διαταραχή άρθρωσης στον φώνημα (ήχο) /ρ/ μπορεί στον προφορικό λόγο να αντικαθιστά αυτό τον ήχο με το φώνημα /γ/ (/γολόι/ αντί /ρολόι/).

Αντίθετα οι φωνολογικές διαταραχές σχετίζονται με λάθη σε ήχους της γλώσσας, τους οποίους το παιδί συγχέει, λόγω δυσκολίας στην αναγνώριση ή στη διαφοροποίησή τους. Παραδείγματος χάριν, το παιδί αντικαθιστά τον ήχο /δ/ με τον ήχο /β/ (/δέμα/ αντί /βέμα/).

Η διάκριση μεταξύ των αρθρωτικών και φωνολογικών διαταραχών χρειάζεται **προσοχή**. Ο λογοθεραπευτής είναι ο ειδικός που σε κάθε περίπτωση μπορεί να αξιολογήσει τις δυσκολίες, να προτείνει και να εφαρμόσει κατάλληλες θεραπευτικές τεχνικές.

- **Διαταραχές στην έκφραση του λόγου.** Σε αυτή την περίπτωση οι δυσκολίες που μπορεί να προκύψουν αφορούν τις διαστάσεις του λόγου οι οποίες, είναι **η μορφή, το περιεχόμενο και η χρήση**.

Οι διαταραχές στη **μορφή** του λόγου περιλαμβάνουν δυσκολίες στο σύστημα των ήχων που αποτελούν μια γλώσσα (*φωνολογία*), στη σχέση των λέξεων στα πλαίσια της πρότασης (*σύνταξη*) και στους γραμματικούς κανόνες που διέπουν την εκάστοτε γλώσσα (*μορφολογία*). Οι δυσκολίες που μπορεί να προκύψουν είναι φωνολογικά λάθη (π.χ αντικατάσταση /δ/ με /β/ στο λόγο των παιδιών), συντακτικά λάθη (π.χ /**μαμά πήγε φέρει γάλα**/) και γραμματικά λάθη (με λανθασμένη χρήση των χρόνων ή/και των καταλήξεων των λέξεων όπως /**εγώ πάει βόλτα**/).

Το **περιεχόμενο** του λόγου αφορά στην *σημασιολογία*, δηλαδή τη «σημασία» του μηνύματος. Στον τομέα αυτό μπορεί ένα παιδί να δυσκολεύεται να βρει τις κατάλληλες λέξεις ή να έχει περιορισμένο λεξιλόγιο (π.χ το παιδί λέει /**αυτό που πίνουμε**/ αντί για /**ποτήρι**/).

Τέλος η **χρήση** του λόγου σχετίζεται με την *πραγματολογία* δηλαδή με τον τρόπο με τον οποίο μεταφέρεται το μήνυμα. Αφορά την χρήση εκφράσεων ευγένειας (πχ /**Γεια σας** κυρία Τούλα/), την ικανότητα έναρξης και διατήρησης μιας συζήτησης, την επιλογή κατάλληλων λέξεων ανάλογα με τον συνομιλητή, την κατανόηση μεταφορικών εκφράσεων (πχ /**έριχνε καρεκλοπόδαρα**/) και γενικότερα τον τρόπο με τον οποίο το άτομα επιλέγει να επικοινωνήσει.

- **Αντιληπτική διαταραχή του λόγου.** Πρόκειται για την πιο σοβαρή μορφή αναπτυξιακής διαταραχής, η οποία εμφανίζεται με δυσκολία στην κατανόηση του προφορικού λόγου. Το παιδί δυσκολεύεται να κατανοήσει τον προφορικό ή γραπτό λόγο, να ακολουθήσει εντολές και να εμπλουτίσει το λεξιλόγιό του. Δεν είναι σπάνιο να συνυπάρχουν διαταραχές στην επεξεργασία αισθητηριακών ερεθισμάτων (κυρίως ακουστικών), γνωστικά ελλείμματα (προβλήματα μνήμης) και δυσκολίες μάθησης.

Συνοπτικά ένα παιδί που παρουσιάζει Ειδικές Αναπτυξιακές Διαταραχές του λόγου και της ομιλίας μπορεί να έχει την εικόνα ενός παιδιού που:

- έχει αργήσει να πει λέξεις ή μικρές προτάσεις
- χρησιμοποιεί περιορισμένο λεξιλόγιο
- αντικαθιστά φωνήματα (ήχους) της ελληνικής γλώσσας στην ομιλία του ή
- δεν χρησιμοποιεί σωστά τις γραμματικές καταλήξεις και τις συντακτικές δομές.

Επίσης, οι γονείς πρέπει να παρατηρούν εάν ο λόγος του παιδιού τους είναι κατανοητός από συνομήλικα παιδιά ή άλλους ενήλικες. Ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο είναι η ικανότητα του

παιδιού να εκτελεί εντολές και να κατανοεί τις πληροφορίες που μεταδίδονται μέσω μιας αφήγησης ή μιας συζήτησης.

Είναι χρήσιμο οι δυσκολίες που αντιμετωπίζει το παιδί να αναγνωρίζονται έγκαιρα από τους γονείς ή το περιβάλλον του παιδιού που θα πρέπει να απευθύνονται άμεσα σε ένα λογοθεραπευτή, καθώς ένας μεγάλος αριθμός παιδιών που αντιμετωπίζουν διαταραχές λόγου και ομιλίας στην προσχολική ηλικία, βρίσκονται σε υψηλό κίνδυνο να εμφανίσουν αργότερα δυσκολίες μάθησης. Ο λογοθεραπευτής είναι ο ειδικός για να αναγνωρίσει αν το παιδί έχει ή όχι κάποια διαταραχή λόγου και ομιλίας, για ποια διαταραχή πρόκειται και μπορεί να διαχωρίσει τη διαταραχή από άλλες συναφείς διαταραχές. Έπειτα ο λογοθεραπευτής προσδιορίζει τους επιμέρους τομείς που χρήζουν παρέμβασης και θέτει τους ανάλογους στόχους του θεραπευτικού προγράμματος.

Ορισμένοι παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν θετικά την λογοθεραπευτική παρέμβαση και να συμβάλλουν στην εξέλιξη του παιδιού με Ειδικές Αναπτυξιακές Διαταραχές, είναι, πρωτίστως, η έγκαιρη αναγνώριση των δυσκολιών και η έγκαιρη έναρξη του θεραπευτικού προγράμματος. Όσον αφορά το παιδί, η διάθεση που έχει για επικοινωνία, οι κοινωνικές και επικοινωνιακές του δεξιότητες και το νοητικό του υπόβαθρο, είναι στοιχεία που μπορούν έμμεσα να επηρεάσουν την εξέλιξη του. Επιπρόσθετα ένας ακόμη παράγοντας ιδιαίτερης σημασίας είναι η συνεχής συνεργασία της διεπιστημονικής ομάδας, δηλαδή των ειδικοτήτων που εμπλέκονται με το παιδί, τόσο μεταξύ τους, όσο και με το οικογενειακό και σχολικό περιβάλλον. Με τον τρόπο αυτό η παρέμβαση αποκτά σφαιρικό χαρακτήρα και αντιμετωπίζεται το σύνολο των δυσκολιών και όχι μόνο τα προβλήματα του λόγου και της ομιλίας.

Άννα Μαρία Σμυρναίου

Λογοθεραπεύτρια

Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου ΣΕΛΛΕ